

УДК 330.341.146

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-814-827](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-814-827)

Рудь Надія Терентіївна доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, <https://orcid.org/0000-0002-9040-146X>

Кривов'язюк Ігор Володимирович кандидат економічних наук, професор, професор кафедри підприємництва, торгівлі та логістики, Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, <https://orcid.org/0000-0002-8801-4700>

Ковальчук Станіслав Сергійович магістрант кафедри економіки, освітня програма «Економіка», Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ УКРАЇНИ

Анотація. В умовах війни питання технологічного оновлення та пошуку нових моделей економічного зростання набуває особливої ваги, адже руйнування промислової та інфраструктурної бази, відтік робочої сили й капіталу суттєво обмежують можливості відновлення традиційними методами. Інноваційні рішення стають інструментом не лише підвищення продуктивності й диверсифікації виробництва, але й адаптації до воєнних ризиків, збереження критичних галузей, розбудови військово-промислового комплексу та зміцнення енергетичної безпеки. Вони прямо впливають на ключові макроекономічні показники – динаміку ВВП, інвестиційну активність, конкурентоспроможність на глобальному ринку тощо та визначають здатність держави не тільки вистояти в умовах війни, а й закласти фундамент для післявоєнної відбудови та інтеграції у світовий економічний простір.

В роботі розкрито складові інноваційного розвитку України за 2014-2024 роки. Визначено, що найбільший вплив на інноваційний розвиток України у період військового стану мають результати у сфері знань і технологій, розвиненість бізнесу та людський капітал і наукові дослідження. Водночас, не варто лишати поза увагою й розвиток таких складових як розвиненість ринку, інфраструктура та інститути, адже ефективність інноваційного розвитку оцінюється через сукупний вплив економічних, науково-технічних, соціальних, екологічних та інших ефектів, сприяючи розвитку багатьох галузей економіки. Встановлено, що у разі створення сприятливого інституційного та фінансового середовища, інновації можуть стати основою сталого економічного розвитку України в довгостроковій перспективі.

Зв'язок між інноваційним рівнем (за ГІІ) та економічним розвитком (ВВП на душу населення) України, визначений за даними Міністерства фінансів України та Всесвітньої організації інтелектуальної власності, демонструє слабку кореляцію між цими показниками, що вказує на відмінність траєкторій інноваційного розвитку у країнах із різним рівнем, а його макроекономічні наслідки є значною мірою контекстно зумовленими.

З огляду на поточні виклики, пов'язані з війною, обмеженим доступом до капіталу, відтоком людського капіталу та нестачею стратегічного бачення, інноваційний розвиток України потребує цілеспрямованої державної підтримки та скоординованих зусиль усіх зацікавлених сторін у післявоєнний період.

Ключові слова: інновації, економічний розвиток, ВВП на душу населення, Глобальний індекс інновацій, Україна.

Rud Nadiya Terentiivna Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Economics, Lutsk National Technical University, Lutsk, <https://orcid.org/0000-0002-9040-146X>.

Kryvovyazyuk Igor Volodymyrovych PhD in Economics, Professor, Professor at the Department of Entrepreneurship, Trade and Logistics, Lutsk National Technical University, Lutsk, <https://orcid.org/0000-0002-8801-4700>.

Kovalchuk Stanislav Serhiyovych master's student at the Department of Economics, Study Program «Economics», Lutsk National Technical University, Lutsk

THE IMPACT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT ON UKRAINE'S MACROECONOMIC INDICATORS

Abstract. In the context of war, the issues of technological modernization and the search for new models of economic growth acquire particular significance. The destruction of industrial and infrastructure capacities, along with the outflow of labor and capital, substantially limit the possibilities of recovery through traditional approaches. Innovative solutions serve as tools not only for enhancing productivity and diversifying production but also for adapting to wartime risks, preserving critical industries, strengthening the defense-industrial complex, and ensuring energy security. They exert a direct influence on key macroeconomic indicators – such as GDP dynamics, investment activity, and global competitiveness – and determine the state's ability not only to withstand the challenges of war but also to lay the foundation for post-war reconstruction and integration into the global economic space.

The study examines the components of Ukraine's innovative development during 2014–2024. It has been established that, under martial law, the most significant impact on the country's innovative progress is exerted by achievements in knowledge and technology, business sophistication, as well as human capital and scientific research.

At the same time, the role of other components – such as market development, infrastructure, and institutions – should not be overlooked, since the effectiveness of innovative development is assessed through the combined influence of economic, scientific-technical, social, environmental, and other effects that foster the growth of multiple sectors of the economy. The findings demonstrate that, given a favorable institutional and financial environment, innovation can serve as the foundation for Ukraine's sustainable economic development in the long term.

The relationship between Ukraine's innovation level (measured by the Global Innovation Index, GII) and its economic development (GDP per capita), as determined using data from the Ministry of Finance of Ukraine and the World Intellectual Property Organization, reveals a weak correlation between these indicators. This suggests divergent trajectories of innovative development across countries with different levels of advancement, while the macroeconomic implications remain largely context-dependent.

Given the current challenges related to war, limited access to capital, the outflow of human capital, and the lack of strategic vision, Ukraine's innovative development requires targeted state support and coordinated efforts from all stakeholders in the post-war period.

Keywords: Innovation, Economic Development, GDP per Capita, Global Innovation Index (GI), Ukraine.

Постановка проблеми. В сучасних умовах важливим фактором розвитку країни є інновації, як інструмент, що дозволяє забезпечити сталий розвиток та підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку. Це факт підтверджує приклад країн, які активно впроваджують інновації, досягаючи вищих темпів зростання ВВП, скорочення рівня безробіття через створення нових робочих місць у високотехнологічних галузях. В Україні інноваційна діяльність досі залишається недостатньо розвиненою, а інвестиції в новітні технології не завжди здатні забезпечити швидкий економічний ефект. Це створює значні обмеження у рості загальних макроекономічних показників таких як: ВВП, рівень зайнятості, продуктивність праці та інфляція. Усе через серйозні проблеми, які перешкоджають ефективному впровадженню інновацій. Така складна ситуація сформувалась через недостатню підтримку стартапів, низький рівень державних інвестицій в науково-технологічний потенціал та нерозвиненість інноваційної інфраструктури. До того ж, існують бар'єри на шляху до інноваційного розвитку, які пов'язані з відсутністю кваліфікованих кадрів у передових технологіях та незадовільним рівнем фінансування інноваційних проєктів зі сторони приватних інвесторів. Таким чином, проблема впливу інновацій на макроекономічні показники в Україні має не лише теоретичне значення, але й значне практичне значення для формування ефективної економічної політики держави. Створення умов для освоєння інновацій в Україні сприятиме досягненню сталого економічного зростання та покращенню макроекономічної ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань впливу інновацій та супроводжуючих їх тенденцій та факторів на економічний розвиток країн присвячено наукові напрацювання багатьох вчених сучасності. Серед останніх робіт вважаємо за доцільне відзначити аналіз тенденцій інноваційного розвитку національної економіки, здійснений Ковальчуком В. В. [1], огляд державної політики доходів в умовах цифрової трансформації, здійснений Бутирним І. О. [2], розглянуті Диким Ю. О. та Юрик Н. Є. підходи до оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства в контексті формування та вибору стратегії інноваційного розвитку [3]. Також заслуговує на увагу визначення Олійник Н. М. та Манойленко А. М. сутності індексу економічної складності та доцільності його використання як інструмента оцінки рівня розвитку та економічного потенціалу країни [4], що є важливим з позицій уточнення факторів впливу на макроекономічні показники розвитку країни. Розкриття зв'язків між економічною складністю, інноваціями та зростанням здійснено Terzić I. [5]. Цікавим є доробок, присвячений вивченню впливу глобальних ризиків на динаміку економічного зростання у країнах світу [6]. Оцінку та аналіз інноваційного розвитку України в контексті їх впливу на її економічне зростання окреслено у роботах таких авторів як Панкова А. й Вельможко К. [7]. Науково-методичну цінність мають результати досліджень групи авторів під керівництвом Єгорова І. Ю. та Кіндзерського Ю. В., які здійснили комплексну оцінку інноваційного розвитку та визначили структурні трансформації в економіці України [8]. З позицій розкриття взаємозв'язку інновацій та економічного зростання заслуговують на увагу напрацювання й інших вчених [9; 10]. Хочемо відзначити, що незважаючи на достатню опрацьованість даної проблематики, подальшого дослідження потребує вивчення впливу інноваційного розвитку на індикатори, що відображають стан та динаміку економіки України в цілому, зокрема й в умовах війни.

Мета статті – дослідження впливу інновацій на макроекономічні показники України.

Виклад основного матеріалу. Інновації відіграють важливу роль в економічному зростанні країни. Для забезпечення стійкого росту і формування конкурентоспроможної економіки потрібно постійно оновлювати фактори виробництва. Це дозволяє займати конкурентні місця на світовому ринку і збільшувати продуктивність праці на підприємствах. Розвиток інноваційної діяльності є ключовим фактором інтеграції України до ЄС [1]. В умовах глобалізації, де кожен учасник ринку створює умови для експансії ринків на міжнародній арені, стає очевидним той факт, що саме інноваційна діяльність являє собою джерело конкурентоспроможності. Спостерігається вплив й інших факторів – демографія, наявність сировинної бази, рівень освіти, політична ситуація та інших. Цей вплив суттєвий, але інноваційний розвиток дозволяє побудувати економіку, яка забезпечує ефективніше використання усіх інших факторів. Це дає нам можливість зрозуміти, чому саме інновації мають бути

першочерговими для аналізу можливостей економічного росту. У розвинених країнах технологічні інновації забезпечують до 50 % ефективності ринкової економіки та до 80 % приросту ВВП [2]. Україна, яка опинилась в епіцентрі військових дій починаючи з 2014 року, через вторгнення на її територію російських загарбників, втратила в інноваційному розвитку (таблиця 1), про що свідчить динаміка Глобального індексу інновацій, який демонстрував нестабільну динаміку, що свідчить про вплив низки економічних, політичних та інституційних чинників. Проте, не здалась і продовжує активно трансформуватись й, в 1 чергу, завдяки відновленню результ. у сфері знань і техн. та розвитку бізнесу.

Таблиця 1

Індекс інноваційного розвитку України в період 2014-2024 рр.

Складові інноваційного розвитку	Досліджуваний період										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Рейтингова оцінка (місце серед оцінюваних країн)											
Глобальний індекс інновацій:	63	64	56	50	43	47	45	49	57	55	60
- інститути	103	98	101	101	107	96	93	91	97	100	107
- людський капітал і наукові дослідження	45	36	40	41	43	51	39	44	49	47	54
- інфраструктура	107	112	99	90	89	97	94	94	82	77	82
- розвиненість ринку	90	89	75	81	89	90	99	88	102	104	85
- розвиненість бізнесу	87	78	73	51	46	47	54	53	48	48	45
- результати у сфері знань і технологій	32	34	33	32	27	28	25	33	36	45	34
- креативні результати	77	75	58	49	45	42	44	48	63	37	68
Бальна оцінка (0–100)											
Глобальний індекс інновацій:	36,3	36,5	35,7	37,6	38,5	37,4	36,32	35,6	31	32,8	29,5
- інститути	52,9	52,8	48,7	47,9	49,1	53,9	55,6	56,2	47,4	38,4	30,8
- людський капітал і наукові дослідження	36,6	40,4	40,8	39,6	37,9	35,6	40,5	38,2	36,6	35,6	34,3
- інфраструктура	27,1	26,3	32,3	39,3	38,1	36	33,1	32,3	38,7	36,9	35,5
- розвин. ринку	45,1	43,9	42,1	43,2	42,7	43,3	42,1	42,3	23,4	23,2	25,7
- розвиненість бізнесу	29,1	32,4	30,6	35,3	34,5	34,8	29,5	28,9	32,3	32,4	31,8
- результати у сфері знань і технологій	38,2	36,4	34,1	32,8	36,7	34,6	35,1	32,3	32,9	30	31,1
- креативні результати	30,6	31,3	31	35,6	36,5	35,5	29,9	30,9	19,8	34,6	23,7

Джерело: складено авторами на основі даних WIPO [11]

У період з 2014 по 2018 рік простежується тенденція до покращення позицій України у світовому рейтингу: країна піднялася з 63-го місця у 2014 році до 43-го у 2018-му. Проте починаючи з 2019 року, спостерігається поступове погіршення – у 2024 році Україна опинилася на 60-му місці серед 133 країн. Аналогічна динаміка простежується і за шкалою оцінки (0–100 балів): зростання з 36,3 до 38,5 балів з 2014 р. по 2018 рік змінилося спадом до 30,8 балів у 2024 році. На падінні рейтингу інноваційного розвитку України значною мірою позначилась повномасштабна війна, розпочата росією.

Деталізований аналіз складових індексу виявляє нерівномірний рівень розвитку інноваційної системи в Україні. Зокрема, за показником «Результати у сфері знань і технологій» Україна стабільно демонструвала високі результати, входячи у 2014–2018 роках до топ-30 країн, що свідчить про наявність науково-технічного потенціалу та експортного технологічного продукту. У 2024 році за цим компонентом Україна посіла 34-е місце, що відповідає позиції у 2015 р. У той же час, інституційна складова індексу, яка включає в себе політичну стабільність, якість регуляторного середовища та правову систему, залишається вкрай слабкою. У більшості років Україна посідала за цим показником місце нижче 100-го, що значно погіршує загальну оцінку інноваційного розвитку. Такий контраст підтверджує тезу про те, що високі результати у сфері генерації знань і технологій не можуть бути повною мірою реалізовані без наявності ефективних інституцій. Саме інституційне середовище виступає ключовим каталізатором або бар'єром для перетворення інноваційного потенціалу в реальний економічний приріст. Тобто, без функціонуючих інститутів, що стимулюють підприємництво, охороняють інтелектуальну власність та забезпечують доступ до фінансування, інновації залишаються фрагментарними та недостатньо масштабованими.

Війна, що триває на території України внаслідок агресії з боку російської федерації, має глибокий і багатогранний вплив на інноваційний розвиток країни, зокрема на його внесок у формування валового внутрішнього продукту (ВВП). У сучасних умовах структурних деформацій та нестабільності економічного середовища важливим завданням є збереження потенціалу інноваційної сфери, яка здатна стати фундаментом для майбутнього економічного зростання та відновлення.

Аналіз динаміки позицій України в міжнародних рейтингах інноваційності, таких як Global Innovation Index, Global Sustainable Competitiveness Index, Global Talent Competitiveness Index та European Innovation Scoreboard, демонструє змішану картину. Хоча упродовж 2013–2018 років спостерігалось покращення позицій, зокрема завдяки ефективнішому використанню інтелектуальної власності, розвитку IT-сектора та зростанню експорту цифрових послуг, період 2019–2023 років характеризується погіршенням цих показників. Особливо негативні тенденції посилились з початком повномасштабного вторгнення у 2022 році [10].

Інноваційна активність промислових підприємств, що є одним із важливих джерел доданої вартості в економіці, суттєво знизилась. Зменшилась кількість інноваційно активних підприємств, знизився обсяг реалізованої інноваційної продукції, скоротилися інвестиції у наукові розробки, нові технології та модернізацію виробництва. Частка інновацій у структурі промислової продукції, яка ще у 2013 році сягала 3,3%, до 2023 року скоротилась до критичних 0,5%, що свідчить про згортання технологічного оновлення та втрату конкурентоспроможності.

Зменшення інноваційної складової ВВП України пояснюється не лише фізичним руйнуванням інфраструктури, а й структурними обмеженнями: значним зношенням виробничих засобів, недостатнім фінансуванням досліджень, низьким рівнем інтеграції науки і виробництва, а також міграцією висококваліфікованих кадрів. Особливо відчутними є дисбаланси між регіонами: підприємства в східних і південних областях зазнали значно більших втрат, що обумовило географічну нерівномірність інноваційної активності. Інші негативні фактори включають низький рівень цифровізації бізнесу, слабе залучення інтелектуальних активів, низький рівень довіри до інституцій, обмежений доступ до капіталу та нестабільність нормативного середовища. Всі ці аспекти обмежують потенціал інноваційної діяльності та, відповідно, знижують частку високотехнологічного продукту в структурі ВВП.

У той же час, попри негативні тенденції, зберігаються й можливості для розвитку. Західні та північні регіони України демонструють відносно вищі очікування щодо відновлення економічної активності, що дає підстави розраховувати на відновлення інноваційного потенціалу в повоєнний період. Для цього необхідне запровадження системних заходів, зокрема розширення доступу до фінансування, цифрова трансформація бізнесу, підтримка наукових досліджень, посилення кооперації між промисловістю та науковими установами.

Зокрема, цифровізація виступає ключовим чинником інноваційного прогресу в оборонній, екологічній та промисловій сферах. Успішна реалізація цифрових рішень, зокрема через державний мобільний додаток «Дія», який перевершив естонську модель електронного урядування, демонструє потенціал України стати лідером у сфері цифрових технологій.

Нині Україна демонструє лідерство у розробці високотехнологічних військових рішень, зокрема безпілотних систем, що характеризуються доступністю, надійністю та використанням сучасних технологій зв'язку, таких як оптоволоконні мережі [13].

Це забезпечує країні стратегічні переваги у міжнародному співробітництві з європейськими оборонними компаніями. ЄС поступово пом'якшує й обмеження на технології подвійного використання, які раніше забороняли трансформацію військових розробок для цивільного сектору. Це створює сприятливі умови для українських стартапів та компаній, здатних комерціалізувати оборонні інновації та інтегрувати їх у цивільні ринки.

У окремих високотехнологічних секторах Україна має потенціал не лише наздоганяти західні країни, а й випереджати їх. Подібно до економік-«тигрів» та прикладу Естонії, країна може використати досвід військових інновацій для створення нових ринків та проривних технологічних рішень. У високотехнологічних секторах це значною мірою залежить від здатності прогнозувати ринкові зміни, ефективно використовувати нові можливості та адаптувати ресурси відповідно до нових умов, що забезпечить інтеграцію бізнесу у перспективні сфери оборонних технологій, цифровізації та зеленої енергетики.

Успішна інтеграція у європейські ланцюги створення додаткової вартості, зокрема у галузях DefenseTech, дронобудування та кібербезпеки, має стати пріоритетом над традиційними секторами економіки. З огляду на поступовий вихід міжнародних донорів, таких як USAID, Україна повинна активніше розвивати державно-приватні ініціативи, зокрема венчурні фонди у військовій сфері за підтримки Європи. Створення альянсів з європейськими урядами та компаніями відкриває доступ до ринків оборонних і зелених технологій та дозволяє ефективно використовувати унікальний досвід, набутий під час війни. Урядом України в серпні-вересні 2025 року вже зроблено ряд заяв про розгортання експортної компанії щодо продажу морських та інших дронів європейським й іншим країнам світу.

Стратегічне зростання можливе не лише у галузі оборонної промисловості, а також у сферах агропереробки, енергетичного машинобудування, медичного туризму, логістики, професійних сервісів та цифровізації. У сучасних умовах конкурентоспроможними залишаються лише ті компанії, які швидко тестують нові ідеї, адаптуються до змін та постійно впроваджують інновації, оскільки традиційні стратегії, орієнтовані на повторення минулих моделей, виявляються неефективними. Нові бізнес-моделі мають ґрунтуватися на гнучкості, експериментах та швидкому масштабуванні успішних рішень.

Водночас, певною перепорою на шляху такого зростання може стати ситуація на ринку праці в Україні (понад 12,5 млн українців належать до економічно неактивного населення, частина якого готова працювати, проте потребує додаткової підтримки у вигляді перенавчання, професійної адаптації та розвитку навичок, що відповідають сучасним вимогам ринку праці). Тобто забезпечення кадрами є проблемою для бізнесу, що на практиці переважає питання доступу до фінансових ресурсів. Кадровий голод стає ключовим обмежувачем розвитку підприємств, знижуючи їхню продуктивність та інноваційну спроможність. Значна частина населення не може знайти роботу, що створює соціальні та економічні ризики, ускладнює структурну ефективність ринку праці та знижує потенціал економічного зростання.

Тривала міграція, демографічні виклики та швидкі технологічні зміни посилюють потребу бізнесу інвестувати не лише у розвиток робочої сили, а й у модернізацію виробництва, автоматизацію процесів та створення ефективних форм співпраці між підприємствами. Саме в цьому контексті ключового

значення набуває кластеризація, яка дозволяє об'єднати ресурси, посилити інноваційний потенціал та забезпечити стійке економічне зростання. Останнє десятиліття показало, що кластеризація стала ключовим інструментом підвищення конкурентоспроможності та стійкості економічних систем у світі [14]. Досвід країн ЄС демонструє високу ефективність такого підходу: майже 33,3% компаній, які входять до кластерів, забезпечують приріст зайнятості на 10%, тоді як поза кластерами цей показник становить лише 18,2%. За даними European Observatory for Clusters and Industrial Change, у 2950 промислових кластерах ЄС зосереджено 61,8 млн робочих місць (23,4% від усіх зайнятих), а продуктивність у таких структурах на 25–140% вища за середньогалузевий рівень [15]. Це свідчить, що кластери не лише консолідують бізнес, науку та владу, а й формують «точки зростання» економік.

Для України кластерний підхід є стратегічним напрямом розвитку, закріпленим у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр. та Угоді про асоціацію з ЄС. Особлива увага приділяється створенню агропромислових кластерів, оскільки АПК історично є базовою галуззю національної економіки. До війни аграрний сектор формував близько 12,4% валової доданої вартості та 9,3% ВВП України, а також демонстрував позитивну динаміку прибутковості: частка підприємств, що отримували прибуток, зросла з 69,3% у 2010 р. до 88,7% у 2021 р., а рівень рентабельності операційної діяльності піднявся більш ніж на 17 в. п.

Основні напрями кластерного розвитку в ЄС охоплюють інтернаціоналізацію бізнесу, стимулювання стартапів, підтримку досліджень та інновацій, розвиток сучасної інфраструктури й включення у глобальні ланцюги вартості. Для України ці завдання залишаються не менш важливими, проте потребують адаптації до національних реалій, зокрема умов війни та подальших трансформацій аграрного сектору.

Для вимірювання інноваційної активності доцільно використовувати індексний підхід, що дає змогу комплексно оцінити різні аспекти: професійний розвиток кадрів, інтенсивність інновацій, рівень зовнішньої кооперації, освітній потенціал працівників, конкурентоспроможність підприємства, техніко-технологічне забезпечення й фінансову віддачу від інновацій. Узагальнення цих показників в інтегральний індекс забезпечує можливість об'єктивно оцінити інноваційний потенціал і простежити його зв'язок із економічним розвитком та ефективністю галузей. Високий рівень інноваційного потенціалу сприяє зростанню продуктивності, підвищенню доданої вартості продукції та покращенню фінансових результатів, що на макрорівні відображається у зростанні ВВП та активізації інвестиційних процесів.

Ефективність інноваційної діяльності підприємств оцінюється за економічними, науково-технічними, соціальними та екологічними результатами. Такий підхід дає змогу прогнозувати не лише фінансові показники, але й наслідки для зайнятості, умов праці, соціальної активності персоналу та

раціонального використання ресурсів. На рівні національної економіки це проявляється у зростанні зайнятості, підвищенні доходів населення та зниженні витрат виробництва, що позитивно впливає на інфляційні процеси та міжнародну конкурентоспроможність держави.

Використання комплексних методів оцінювання інноваційної діяльності, які поєднують економічні, фінансові, соціальні та технологічні критерії, створює підґрунтя для формування збалансованих стратегій розвитку підприємств і галузей.

Інноваційна активність безпосередньо впливає на ключові макроекономічні параметри, забезпечуючи стійке економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності країни та зміцнення її позицій на світовому ринку.

Для досягнення довгострокового економічного зростання важливим є не лише інвестування в інновації, але й підвищення рівня економічної складності. Це потребує зміцнення інституційної спроможності, розвитку інфраструктури, підготовки кваліфікованих фахівців та налагодження ефективної взаємодії між державою, бізнесом і науковими установами.

Державна політика має бути орієнтована на створення інноваційної економіки, у якій знання та технології стають основними рушійними силами розвитку.

Тобто інновації, економічна складність і макроекономічні показники формують єдину взаємопов'язану систему, що визначає рівень розвитку країни [5]. У цьому контексті інновації слід розглядати не лише як технологічні зміни, а й як інструмент економічної трансформації. Саме інноваційний шлях розвитку забезпечує адаптацію економіки до глобальних викликів, її відновлення після криз та ефективне використання ресурсів.

Вплив інноваційного розвитку на макроекономічні показники України є особливо відчутним. В умовах трансформаційних процесів та світових викликів інновації відіграють роль не лише механізму модернізації, а й чинника економічної стійкості та зростання.

Попри складнощі, пов'язані з війною, інноваційний потенціал країни продовжує формуватися, хоча його рівень залишається нижчим за середньо-європейські.

Дослідження показують, що частка підприємств, які впроваджують інновації, протягом останніх років суттєво поступається європейським показникам, що безпосередньо впливає на темпи зростання ВВП України [8].

Здійснений кореляційний аналіз даних Міністерства фінансів України та Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO), де вісь X – Глобальний Індекс Інновацій та вісь Y – ВВП на душу населення, виявив слабку кореляцію між цими показниками (рис. 1). Такий результат свідчить про те, що інноваційний розвиток у країнах із різним рівнем доходу відбувається за відмінними траєкторіями, і його макроекономічні наслідки є значною мірою контекстно зумовленими.

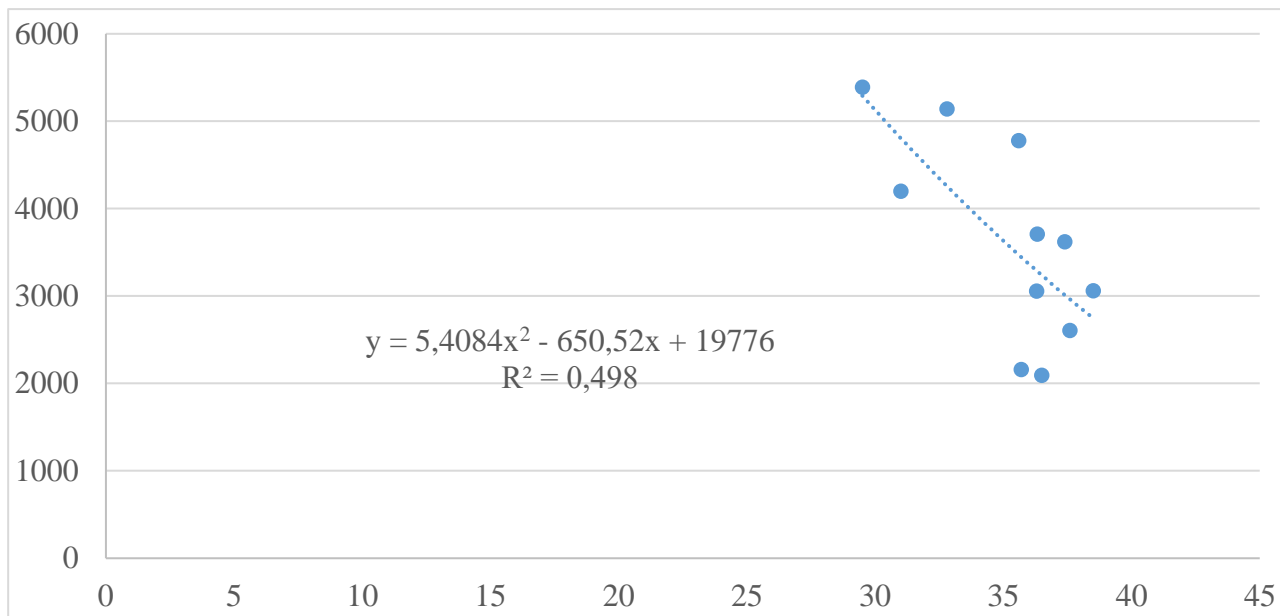

Рис. 1. Зв'язок між інноваційним рівнем (за ГІІ) та економічним розвитком (ВВП на душу населення) України

Джерело: побудовано авторами на основі даних WIPO і Міністерства фінансів України [11; 12])

У випадку України слабкий взаємозв'язок між інноваційною активністю та динамікою макроекономічних показників зумовлений низкою системних факторів. Зокрема, недосконалість інституційного середовища, що включає нерозвиненість фінансових ринків, низьку результативність освітньої та наукової сфер, а також обмежену ефективність державного управління, виступає основною перешкодою для інвестування у людський капітал і науково-дослідні роботи. Це призводить до хронічного браку фінансування у сфері R&D, дефіциту висококваліфікованих кадрів і низької наукової продуктивності, що знижує здатність економіки перетворювати інноваційний потенціал на відчутні економічні результати.

Додатковим стримуючим чинником є слабкість інституційної бази, яка ускладнює розвиток малого й середнього бізнесу, обмежує доступ до венчурного капіталу та внутрішніх джерел фінансування – необхідних складових ефективної інноваційної екосистеми. Унаслідок цього, навіть за зростання інноваційної активності, її вплив на макроекономічні показники залишається обмеженим.

Побудована модель демонструє позитивний, проте статистично несуттєвий зв'язок між інноваційністю та економічним зростанням, що може свідчити про наявність «пастки середнього доходу», характерної для багатьох країн, що розвиваються.

У таких умовах інновації не здатні стати рушієм стійкого розвитку через структурні диспропорції, зокрема на ринку праці, який вирізняється жорстким регулюванням, прихованим безробіттям та нераціональним використанням трудових ресурсів [9].

Висновки. Інновації є системним фактором впливу на макроекономічну динаміку: вони здатні прискорювати економічне зростання, підвищувати конкурентоспроможність на зовнішніх ринках, змінювати галузеву структуру економіки, стимулювати продуктивність праці та підвищувати ефективність використання ресурсів. У разі створення сприятливого інституційного та фінансового середовища, інновації можуть стати основою сталого економічного розвитку України в довгостроковій перспективі.

В умовах війни Україна отримала унікальний досвід у сфері військових інновацій, зокрема у створенні безпілотних систем і цифрових технологій. Цей потенціал може стати основою для формування нових високотехнологічних ринків, де країна здатна не лише наздогнати, а й випередити розвинуті економіки. Важливим чинником виступає розвиток агроінноваційних кластерів, які інтегрують цифрові рішення, дрони, IoT-технології та точне землеробство, що підвищує ефективність аграрного сектору й зміцнює позиції України як аграрної держави.

З огляду на поточні виклики, пов'язані з війною, обмеженим доступом до капіталу, відтоком людського капіталу та нестачею стратегічного бачення, інноваційний розвиток України потребує цілеспрямованої державної підтримки та скоординованих зусиль усіх зацікавлених сторін. Особливу увагу слід приділити зміцненню національної інноваційної екосистеми: розвитку науково-дослідної інфраструктури, стимулюванню трансферу технологій, інтеграції в глобальні ланцюги створення інноваційної вартості, а також підтримці інноваційно активного бізнесу.

Стратегічний фокус державної політики має бути спрямований не лише на підтримку окремих сфер інноваційної діяльності, а й на створення стабільного, передбачуваного та ефективного інституційного середовища, що забезпечить довгострокове зростання інноваційної спроможності країни та її макроекономічної конкурентоспроможності. В умовах посткризового відновлення саме інновації мають стати ключовим драйвером якісного економічного прориву України, заснованого на знаннях, високих технологіях та міжнародній інтеграції.

Література

1. Ковальчук В. Аналіз тенденцій інноваційного розвитку національної економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33>.
2. Бутирін І. О. Державна політика доходів в умовах цифрової трансформації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2021. Вип. 40. С.15–19.
3. Дикий Ю. О., Юрик Н. Є. Методичні підходи до оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства в контексті формування та вибору стратегії інноваційного розвитку. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Управління та адміністрування»*. 2025. № 2(42). С. 325–344.
4. Олійник Н. М., Манойленко А. М. Індекс економічної складності як інструмент оцінки рівня розвитку та економічного потенціалу країни. *Review of Transport Economics and Management*. 2020. Вип. 4(20). С. 48–54.

5. Terzić I. Unveiling the Linkages between Economic Complexity, Innovation and Growth: The Case of High-Income and Upper Middle-Income Economies. *Scientific Annals of Economics and Business*. 2022. Vol. 69, № 3. P. 477–500.

6. Kryvovyazyuk I., Britchenko I., Lypych L., Kravchuk P., Galaziuk N., Burban O. Impact of Global Risks on Economic Downturn in Countries Worldwide: Analysis of the Causes of the Situation and Opportunities for Growth Recovery. *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*. 2025. Volume 34(6). P. 66–86.

7. Панкова А., Вельможко К. Вплив інноваційного розвитку промисловості на економічне зростання України. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1(52). С. 468–472.

8. Оцінка інноваційного розвитку та структурні трансформації в економіці України: колективна монографія / Єгоров І. Ю., Бажал Ю. М., Кіндзерський Ю. В. та ін. ; за ред. І. Ю. Єгорова, Ю. В. Кіндзерського. Київ: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2023. 240 с.

9. Fayyaz A., Bartha Z. Research and development as a driver of innovation and economic growth; case of developing economies. *Journal of Social and Economic Development*. 2025. <https://doi.org/10.1007/s40847-025-00438-9>.

10. Кривов'язюк І. В. Вплив війни на інноваційну діяльність промислових підприємств України: національний та регіональний аспекти. *Економічні науки: зб. наук. пр. Сер. «Регіональна економіка»*. 2024. Вип. 21 (83). С. 8–17.

11. World Intellectual Property Organization. URL: <https://www.wipo.int/>.

12. World Bank Open Data. GDP per capita (current \$) – Ukraine. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=UA>.

13. Bondar K. Ukraine's future vision and current capabilities for waging AI-enabled autonomous warfare [Електронний ресурс]. Center for Strategic and International Studies (CSIS). March 6, 2025. URL: <https://www.csis.org/analysis/ukraines-future-vision-and-current-capabilities-waging-ai-enabled-autonomous-warfare>.

14. Льков О. Виклики та можливості українського бізнесу в контексті майбутнього приєднання України до Європейського Союзу: матеріали семінару. Київ: Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції, 2025. 12 с.

15. Hollanders H., Merkelbach I. European Panorama of Clusters and Industrial Change. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. 93 p.

References:

1. Kovalchuk, V. (2023). Analiz tendentsii innovatsiinoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Analysis of trends in innovative development of the national economy]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33> [in Ukrainian].

2. Butyrin, I. O. (2021). Derzhavna polityka dokhodiv v umovakh tsyfrovoyi transformatsii [Government income policy in digital conditions transformations]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Uzhorod National University Herald. Series: International Economic Relations and World Economy*, 40, 15-19 [in Ukrainian].

3. Dykiy, Yu. O., Yuryk, N. Ye. (2025). Metodychni pidkhody do otsiniuvannya efektyvnosti innovatsiinoyi diialnosti pidpriemstva v konteksti formuvannya ta vyboru stratehii innovatsiinoho rozvytku [Methodological approaches to assessing the efficiency of innovative activities of the enterprise in the context of forming and choosing innovative development strategy]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii. Seriya «Upravlinnia ta administruvannia» – Scientific innovations and advanced technologies. Series «Management and administration»*, 2(42), 325-344 [in Ukrainian].

4. Oliinyk, N., Manoilenko, A. (2020). Indeks ekonomichnoi skladnosti yak instrument otsinky rivnia rozvytku ta ekonomichnogo potentsialu krainy [The economic complexity index as an

evaluation tool of the development level and economic potential of the country]. *Review of Transport Economics and Management*, 4(20), 48-54 [in Ukrainian].

5. Terzić, I. (2022). Unveiling the Linkages between Economic Complexity, Innovation and Growth: The Case of High-Income and Upper Middle-Income Economies. *Scientific Annals of Economics and Business*, 69(3), 477-500.

6. Kryvovyazyuk, I., Britchenko, I., Lypych, L., Kravchuk, P., Galaziuk, N., Burban, O. (2025). Impact of Global Risks on Economic Downturn in Countries Worldwide: Analysis of the Causes of the Situation and Opportunities for Growth Recovery. *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*, 34(6), 66-86.

7. Pankova, A., Velmozhko, K. (2025). Vplyv innovatsiinoho rozvytku promyslovosti na ekonomichne zrostannia Ukrainy [The impact of innovative development of industry on economic growth in Ukraine]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable Development of Economy*, 1(52), 468-472 [in Ukrainian].

8. Yehorov I. Yu., Kindzerskyi Yu. V. (Ed.). (2023). *Otsinka innovatsiinoho rozvytku ta strukturni transformatsii v ekonomitsi Ukrainy [Evaluation of innovative development and structural transformations in the economy of Ukraine]*. Kyiv: DU «Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy [in Ukrainian].

9. Fayyaz, A., Bartha, Z. (2025). Research and development as a driver of innovation and economic growth; case of developing economies. *Journal of Social and Economic Development*. <https://doi.org/10.1007/s40847-025-00438-9>.

10. Kryvoviazuk, I. V. (2024). Vplyv viiny na innovatsiinu diialnist promyslovykh pidpriemstv Ukrainy: natsionalnyi ta rehionalnyi aspekty [The impact of the war on the innovative activity of industrial enterprises of Ukraine: national and regional aspects]. *Ekonomichni nauky: zb. nauk. pr. Ser. «Rehionalna ekonomika» – The collection of scientific works “Economic Sciences”. Series “Regional Economy”*, 21 (83), 8-17 [in Ukrainian].

11. World Intellectual Property Organization. URL: <https://www.wipo.int/>.

12. World Bank Open Data. GDP per capita (current \$) – Ukraine. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=UA>.

13. Bondar, K. (2025). Ukraine’s future vision and current capabilities for waging AI-enabled autonomous warfare. Center for Strategic and International Studies (CSIS). URL: <https://www.csis.org/analysis/ukraines-future-vision-and-current-capabilities-waging-ai-enabled-autonomous-warfare>.

14. Ilkov, O. (2025). Vyklyky ta mozhlyvosti ukraïnskoho biznesu v konteksti maibutnoho pryiednannia Ukrainy do Yevropeiskoho Soiuzu [Challenges and opportunities for Ukrainian business in the context of Ukraine's future accession to the European Union]. Kyiv, Uriadovi ofis koordynatsii yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehratsii [in Ukrainian].

15. Hollanders, H., Merkelbach, I. (2020). *European Panorama of Clusters and Industrial Change*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.